

بازار های غیر رسمی

درس اقتصاد مهندسی

استاد مربوطه: دکتر محمد رضا یمقانی

ارائه دهندگان: بردباری فر، ابراهیم پور

جدول محتوا

- بازار غیر رسمی (Informal Sector) چیست؟
- مشخصات Informal Sector
- آمارها
- اقتصاد سایه ای
- پیامدها و مشکلات سیاسی-اجتماعی

بازار های غیر رسمی (Informal Sector)

- بخشی از اقتصاد که شامل مالیات نمیشود و تحت نظارت هیچ شکلی از دولت ها قرار ندارد **بازار غیر رسمی، اقتصاد غیر رسمی و یا اقتصاد خاکستری** نامیده میشود.
- برخلاف بازار های رسمی، فعالیت های بازار های غیر رسمی در GNP و GDP کشور محاسبه نمیشوند.
- میتواند به عنوان **بازار خاکستری** در بازار کار شناخته شود.
- مفاهیم دیگری که در بازار های غیر رسمی وجود دارند بازار سیاه (اقتصاد سایه، اقتصاد زیر زمینی)، آگوریسم و سیستم D هستند.

بازار های غیر رسمی (Informal Sector)

- با اینکه بخش قابل توجهی از اقتصاد کشور های توسعه یافته را تشکیل میدهد اما در اغلب مواقع مواقع دردسر زا و غیر قابل مدیریت است.
- اگرچه بازار های غیر رسمی فرصت های اقتصادی حیاتی برای فقرا فراهم میآورد، اما مجتمع سازی اقتصاد غیر رسمی به اقتصاد رسمی یک چالش مهم سیاست گذاری است.
- تعریفی دیگر، امنیت شغلی را معیار رسمی بودن میداند و اظهار میکند کسانی که در بازار های غیر رسمی شرکت میکنند دارای «امنیت شغلی و یا امنیت اجتماعی» نیستند.
- از انگیزه های آن میتواند فرار مالیاتی باشد.

بازار های غیر رسمی (Informal Sector)

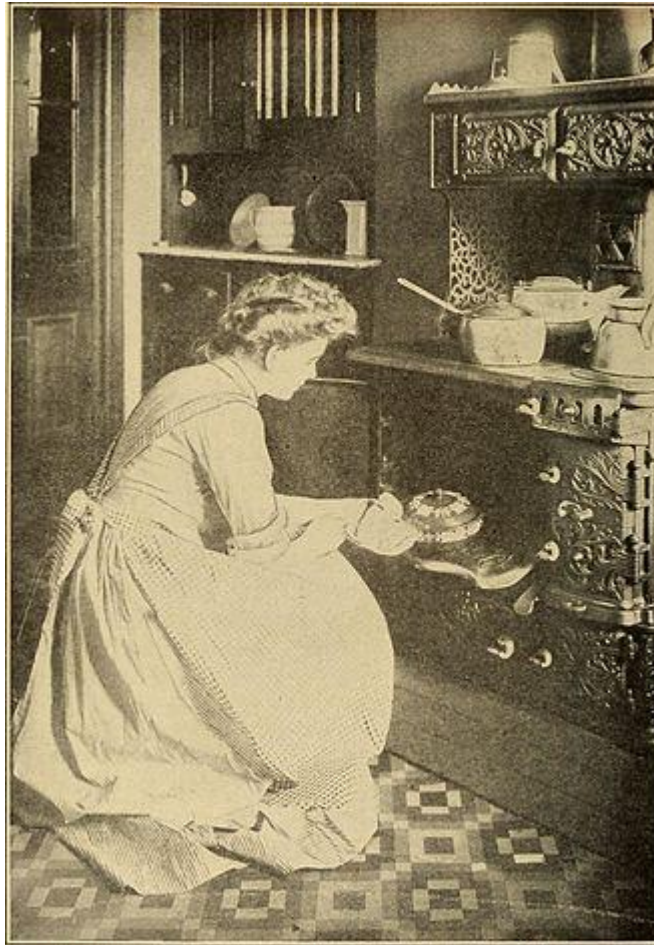
- این انگیزه ها موجب استخدام گزارش نشده میشود.
- Edgar L. Feige دور زدن قوانین کار تعیین حداقل دستمزد، شرایط کار، امنیت اجتماعی، حقوق معلولین و بی کاران منجر به ایجاد اقتصاد غیر رسمی میشود.

Black market peddler on graffiti, Kharkiv

مشخصات

- با این ویژگی ها کیفیت سنجی میشود:
- ورود آسان
- نبود رابطه پایدار کارفرما-کارمند
- کوچک بودن مقیاس عملیات
- مهارت ها و دانش هایی که خارج از تحصیلات رسمی فرا گرفته میشود
- نوع کار هایی که اقتصاد غیر رسمی را شکل میدهد متفاوت است.
- طیف کاری میتواند از خود اشتغالی و کار پرداخت نشده تا فروشندگان خیابانی باشد.

A woman participating in unpaid domestic work by cooking a meal for her family

Street vendor in Colombia and India

Waste picker in Indonesia

مشخصات

- ترکیب این دو نوع کار در میان کارهای غیر کشاورزی در کشورهای در حال توسعه ۱۵ درصد، و در کشورهای توسعه یافته ۵ درصد نیروی کار را تشکیل میدهند.

مشخصات

- بسیاری از کارگران با انتخاب خود با بازار غیر رسمی، به دلایل اقتصادی و یا غیر اقتصادی در ارتباط هستند.
- دلایل اقتصادی:
 - فرار از مالیات
 - دور زدن قوانین و الزامات مجوز
 - حفظ مزایای خاص دولت

مشخصات

- تحقیقات روی کارگران بازار غیر رسمی در کاستاریکا دلایل اقتصادی و غیر اقتصادی دیگری را نیز نمایان کرد:

- احساس درآمد بیشتر از فعالیت غیر رسمی نسبت به فعالیت رسمی
- حتی اگر درآمد کمتر بود آنها احساس عدم وابستگی بیشتری میکردند
- به عنوان مثال انتخاب ساعات کار
- کار در بیرون نزدیک دوستان

آمار های اقتصادی بازار غیررسمی

- اقتصاد غیر رسمی تحت هر سیستم حکومتی متنوع است و شامل اعضای کوچک و طبقه بندی شده بوده و همچنین شامل شرکت های بزرگتر مانند سیستم های حمل و نقل است. کارکنان اقتصادهای غیر رسمی شامل کارگران کارخانه پوشاک و همچنین کارکنان غیر رسمی شرکت های رسمی می شوند. کارکنان شاغل در بخش غیررسمی می توانند به عنوان کارگران قراردادی، کارگران استخدامی یا ترکیبی از هر دو طبقه بندی شوند.

آمار های اقتصادی بازار غیررسمی

- آمار مربوط به اقتصاد غیر رسمی براساس موضوع کلی قابل اعتماد نیست، اما آنها می توانند تصویر واقعی از ارتباط آن را ارائه دهند: برای مثال، اشتغال غیر رسمی ۴۸ درصد از اشتغال غیر کشاورزی در شمال آفریقا، ۵۱ درصد در آمریکای لاتین، ۶۵ درصد در آسیا و ۷۲ درصد در کشورهای جنوب صحرای آفریقا را شامل می شود.

- اگر مشاغل کشاورزی را در نظر بگیریم، این درصد در برخی کشورها مانند هند و بسیاری از کشورهای جنوب صحرای آفریقا بیشتر از ۹۰ درصد افزایش می یابد. برآوردهای کشورهای توسعه یافته حدود ۱۵ درصد است. در نظرسنجی های اخیر اقتصاددانان، بازار غیر رسمی در بسیاری از مناطق طی ۲۰ سال گذشته تا سال ۲۰۱۴ کاهش یافته است. در آفریقا، سهم بازار غیر رسمی به حدود ۴۰ درصد از اقتصاد آن کشور ها کاهش یافته است.

آمار های اقتصادی بازار غیررسمی

- در کشورهای در حال توسعه، بخش عمده ای از بازار غیررسمی، حدود ۷۰ درصد، شغل آزاد است. همچنین حق العمل بودن مشاغل، غالب است. اکثر کارگران اقتصاد غیر رسمی، زنان هستند. بنابراین سیاست و تحولات مؤثر بر اقتصاد غیر رسمی، یک اثر متمایز جنسیتی دارند.

اقتصاد سایه ای

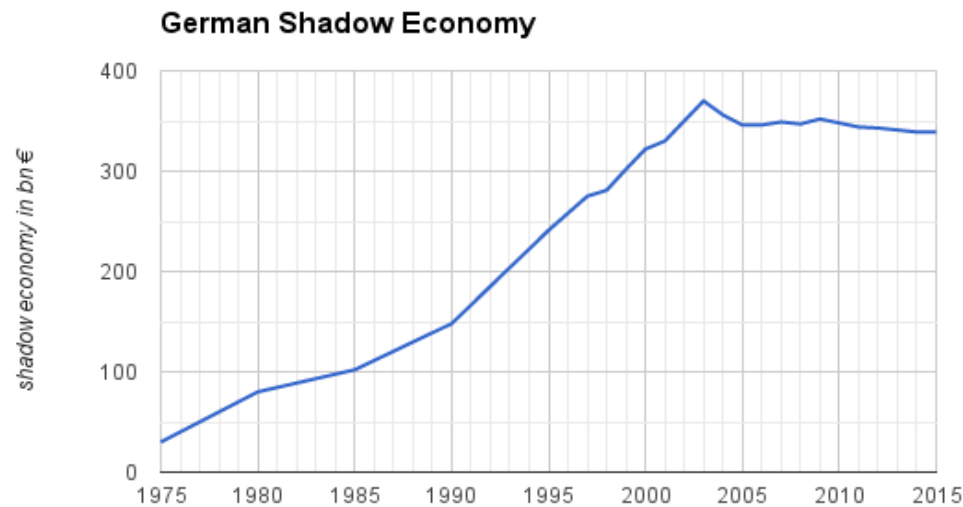
• اقتصاد غیررسمی يك پدیده پیچیده، در حال رشد و جزء لاینفك زندگی اجتماعی، اقتصادی و سیاسی بسیاری از کشورهای در حال توسعه و از جمله ایران است. در حال حاضر دغدغه‌های زیادی در مورد پدیده اقتصاد سایه‌ای وجود داشته و دلایل مهمی وجود دارد که چرا سیاستمداران دولت بایستی از افزایش و رشد اقتصاد سایه‌ای نگران باشند، زیرا در شرایطی که سهم اقتصاد بخش غیررسمی در حال افزایش است، سیاست‌های دولت بر پایه شاخص‌های رسمی آمیخته به خطا یا نامشخص (مثل شاخص بیکاری، درآمد، مصرف و...) صورت گرفته و در چنین وضعیتی همراه شدن ماهیت سیال‌گونه فعالیت‌های بازار غیررسمی با کاستی‌های مطرح شده، درجه تاثیرگذاری سیاست‌ها را به شدت کاهش می‌دهد. البته کوشش‌ها در جهت تعیین حجم اقتصاد سایه‌ای با مشکل مواجه است چون این فعالیت‌ها به گونه‌ای شکل گرفته‌اند که توسط منابع رسمی شناسایی نشوند.

اقتصاد سایه ای

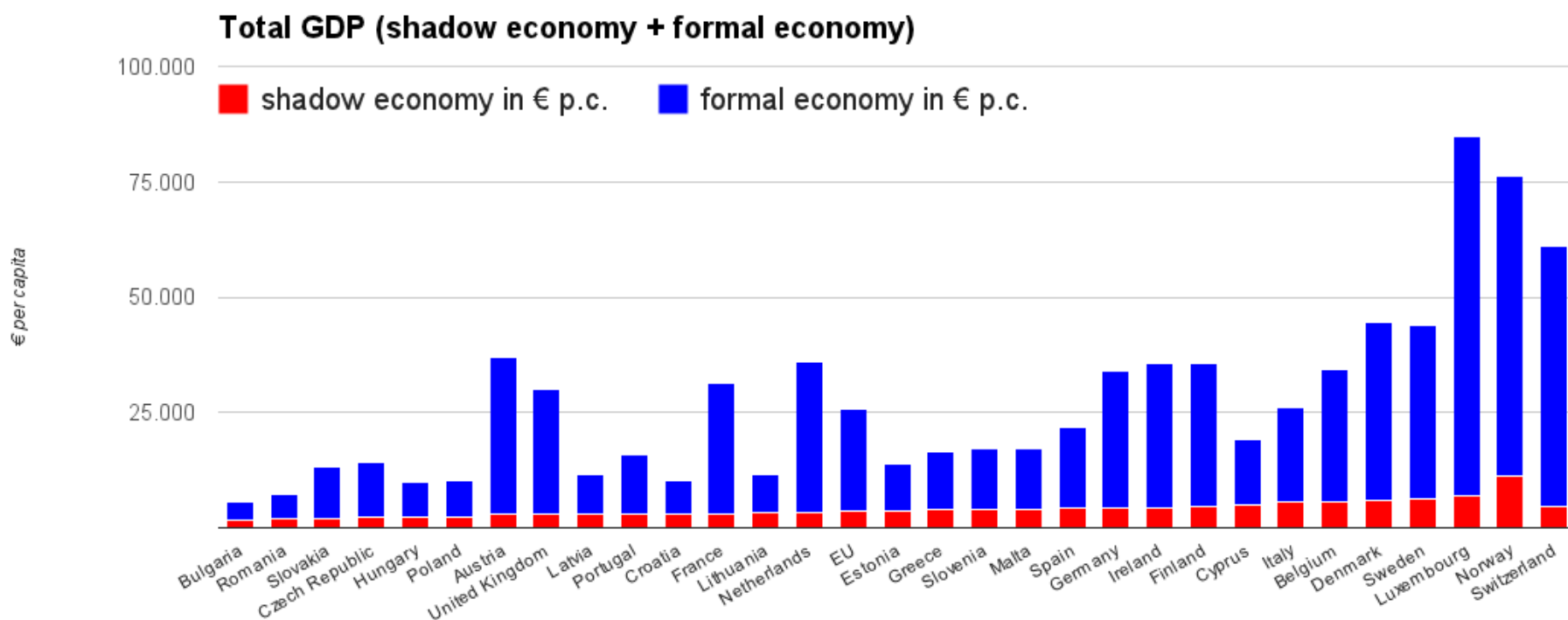
- مطالعاتی که سعی در اندازه‌گیری حجم اقتصاد سایه‌ای دارند، ابتدا با مشکل تعریف آن مواجه هستند. یکی از تعاریف مشترکی که مورد استفاده قرار می‌گیرد این است که « اقتصاد سایه‌ای شامل همه فعالیت‌های اقتصادی رایج است که در محاسبه تولید ناخالص ملی توسط منابع رسمی به حساب نیامده است ». اسمیت از آن به عنوان تولید کالاها و خدمات مورد مبادله در بازار با منشاء قانونی و غیرقانونی که در تخمین‌های رسمی از GDP نیامده است، یاد می‌کند. اقتصاد سایه‌ای شامل درآمدهای گزارش نشده ناشی از تولید کالاها و خدمات قانونی هم به شکل مبادلات پولی و هم به صورت غیرنقدی بوده و تمامی فعالیت‌های اقتصادی که در صورت اعلان به مراجع دولتی، پرداخت مالیات در مورد آن بایستی صورت می‌گرفت را شامل می‌شود. البته تعریف دقیق اقتصاد سایه‌ای را اگر نگوییم غیرممکن، ولی مشکل به نظر می‌رسد؛ زیرا اقتصاد سایه‌ای در طول زمان خود را با قوانین مالیاتی و قوانین اخلاقی جامعه تطبیق می‌دهد.

اقتصاد سایه ای

- از زمان تأسیس بازار واحد، کل اقتصاد سایه اتحادیه اروپا به طور سیستماتیک در حال افزایش است. ۱.۹ تریلیون یورو توسط موتور اقتصاد سایه ای اروپا، آلمان ساخته شده است. از آن زمان ۳۵۰ میلیارد یورو در سال ، تقریباً توسط اقتصاد سایه ای تولید شده است. از این رو، اقتصاد مالی اتحادیه اروپا به طور موازی یک سیستم بانکی موقت مالیاتی برای حفاظت و مدیریت اقتصاد سایه ای در حال رشد خود ایجاد کرده است. همانطور که در فهرست شاخص حفظ اسرار مالی موجود است، در حال حاضر آلمان و برخی کشورهای همسایه، در میان کشورهای جهان داراری مالیات بالا هستند.

اقتصاد سایه ای

پیامد ها و مشکلات اجتماعی-سیاسی

با توجه به نظریه های توسعه و انتقال، کارگران در بخش غیر رسمی معمولا درآمد کمتری دارند، درآمد ناپایدار دارند و دسترسی به حمایت های اولیه و خدمات ندارند. اقتصاد غیر رسمی نیز بسیار بزرگتر از بسیاری از مردم است، و زنان نقش مهمی ایفا می کنند. فقیرترین کارکنان، به ویژه زنان، در اقتصاد غیررسمی متمرکز هستند و اکثر خانوارهای کم درآمد به این بخش وابسته هستند تا برای آنها امکانات فراهم شود. با این حال، کسب و کارهای غیر رسمی نیز ممکن است از رشد بالقوه خودداری کنند و کارکنان را در شغل منحصر به فرد به طور نامحدود سوق دهند. از سوی دیگر، اقتصاد غیررسمی می تواند اجازه دهد که بخش بزرگی از جمعیت از فقر شدید فرار کرده و درآمدزایی کنند که برای بقا مناسب است. همچنین در کشورهای توسعه یافته برخی از افرادی که به طور رسمی استخدام می شوند ممکن است بخشی از کار خود را خارج از اقتصاد رسمی انجام دهند دقیقا به این دلیل که به آنها مزایای بیشتری را ارائه می دهند.

از مشکلاتی که اقتصاد غیررسمی روی آن ها تاثیر دارد

- جنسیت
- قدرت سیاسی کارکنان
- فقر
- کار کودکان

جنسیت

زنان تمایل دارند بزرگترین بخش بازارهای غیررسمی را تشکیل دهند، که اغلب به بخش های ناپایدار آن ختم میشود. در کشورهای در حال توسعه، اکثر نیروهای غیرکشاورزی که زنان هستند، در بخش غیررسمی قرار دارند. مشاغل عمده در بخش غیررسمی شامل کارگران خانگی (مانند کارگران قراردادی وابسته، تولید کننده حساب های مستقل خود و کارگران بدون حقوق در شرکت های خانوادگی و شخصی) و فروشندگان خیابانی که هر دو در بخش غیررسمی طبقه بندی می شوند.

نماینده زن در بخش غیررسمی به عوامل متعددی بستگی دارد. یکی از این عوامل این است که اشتغال در بخش غیررسمی، منبع اشتغالی است که به راحتی برای زنان قابل دسترس است.

قدرت سیاسی کارکنان

کارگران شاغل در بازارهای غیر رسمی در سیاست دولتی نفوذ قابل توجهی ندارند. نه تنها قدرت سیاسی کارگران غیر رسمی محدود است، بلکه وجود اقتصاد غیر رسمی چالش هایی برای دیگر عوامل تاثیرگذار سیاسی ایجاد می کند. به عنوان مثال، نه تنها نیروی کار غیررسمی، عضوی از اتحادیه های کارگری نیست، بلکه هیچ فشار یا تمایل برای تغییر این وضعیت وجود ندارد. با این حال، اقتصاد غیر رسمی منفی بر عضویت و سرمایه گذاری در اتحادیه های کارگری تاثیر می گذارد. کارگرانی که ممکن است به طور رسمی به اتحادیه برای حمایت از حقوق بپردازند، می توانند به جای خود شاخه های مورد نظر خود را انتخاب کنند. در نتیجه، اتحادیه های کارگری تمایل دارند با مخالفت با بازار غیررسمی، برجسته سازی هزینه ها و معایب، سیستم را متمرکز کنند. تولید کنندگان در بخش رسمی می توانند به طور مشابه تحت تاثیر اقتصاد غیر رسمی قرار بگیرند

فقر

رابطه بین بخش های غیر رسمی و فقر قطعا ساده نیست و ارتباط روشنی بین آن وجود ندارد. رابطه معکوس بین افزایش اقتصاد غیررسمی و رشد اقتصادی کند دیده شده است. متوسط درآمد ها در اقتصاد غیر رسمی به طور قابل ملاحظه ای پایین تر است و بیشتر کارمندان فقیرنشین در بخش غیر رسمی فعالیت می کنند علاوه بر این، کارگران در اقتصاد غیر رسمی کمتر از مزایای اشتغال و برنامه های حمایت اجتماعی بهره مند می شوند. به عنوان مثال، یک نظرسنجی در اروپا نشان می دهد که پاسخ دهندگانی که مشکل پرداخت قبض های خود را دارند، نسبت به کسانی که شغل رسمی دارند، اغلب در سال گذشته در بازار غیر رسمی مشغول به کار بوده اند. (۱۰٪ در مقابل ۳٪ از پاسخ دهندگان)

کودکان کار

کودکان در بسیاری از نقاط جهان در اقتصاد غیر رسمی کار می کنند. آنها اغلب به عنوان رفتگر(جمع آوری مواد قابل بازیافت از خیابان ها و محل های تخلیه)، کارگران روزمزد، کارگران ساختمانی، فروشندگان، کارهای نظافتی، کارگران خانگی و در کارگاه های کوچک کار می کنند؛ و اغلب در شرایط خطرناک از آن ها کار گرفته میشود. بسیاری از کودکان به عنوان خدمتکار خانگی در سراسر آمریکای لاتین و بخش های آسیا مشغول به کارند. این کودکان بسیار آسیب پذیر هستند، اغلب آنها مجاز به استراحت نبوده و مجبور به کار طولانی مدت هستند. بسیاری از آنها از فقدان دسترسی به آموزش رنج می برند، که می تواند موجب انزوای اجتماعی و کمبود فرصت ها در آینده شود.